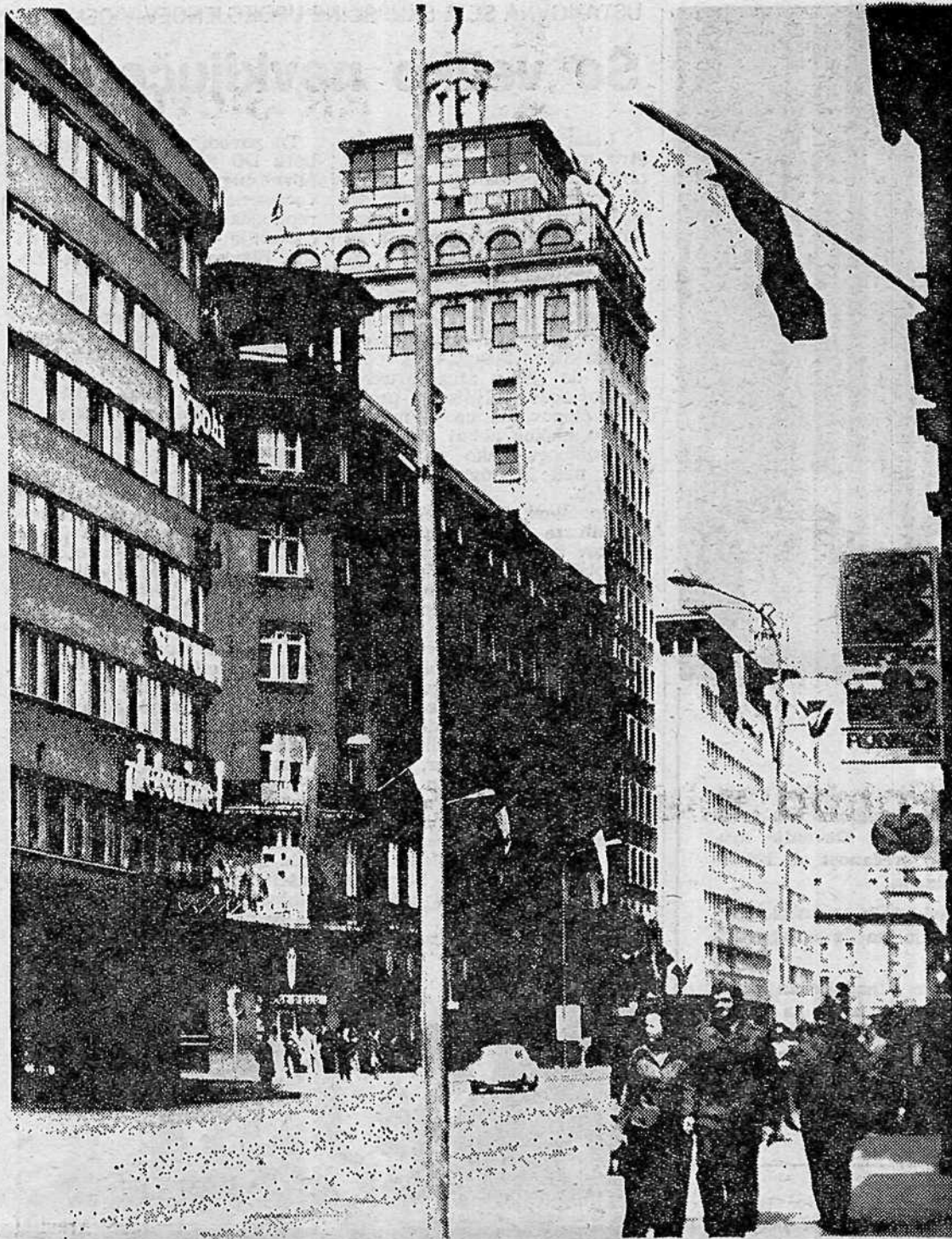

Druga plat

Za nami je 1. maj, delavski praznik, ki smo ga v občini, kakor tudi v Ljubljani in drugje tudi letos slovesno proslavili. Vendar naš namen to pot ni pisati o tem, radi bi spregovorili nekaj besed o tem, kako smo proslavljali.

Ze nekaj let lahko opazamo, da z nami nekaj ni v redu. Nič več ne znamo čuvati naše okolice in prizorišč proslavljanja in tako je bilo tudi letos na Rožniku. Papirjev, kartonskih škatel, plastičnih kozarcev in podobnih smeti na pobočjih Rožnika ni manjkalo. Vse, česar nismo več potrebovali, smo hipoma zavrgli in to smo storili tako, kot se kulturnemu človeku prav gotovo ne spodobi.

Pa še to bi lahko ob tej priložnosti rekli: mnogo, preveč je bilo takih, ki so le pregloboko pogledali v kozarec in ki so sicer izrednemu vzdušju storili slabo uslugo. Nič kaj praznično ni bilo njihovo obnašanje. Čas bi bil, da o teh stvareh razmislimo preko leta, ko je čas in da se za prihodnje praznovanje mednarodnega praznika, ki ga marsikje v svetu praznujejo še vedno v krvavih spopadih s policijo, primerno pripravimo. Želimo si, da takšnih stvari v bodoče ne bi ugotavljali več ali vsaj ne v tolikšni meri...

UREDNIŠTVO

RK Slovenije

občinska organizacija Ljubljana-Center

Spoštovani občani!

Rdeči križ Slovenije zbira uporabna oblačila, obutev, posteljnino in postelje, ki jih sami ne potrebujete več, a še lahko služijo drugim.

Tudi letos vas vabimo, da sodelujete v tej zbiralni akciji, ki bo v ČETRTEK, 27. MAJA 1976 OD 17. DO 19. URE.

Prosimo vas, da zakrpana in očiščena oblačila, posteljnino in po parih zvezane čevlje postavite PRED VEŽNA VRATA 27. MAJA DO 17. URE.

Pripravljene zavitke bodo pobirali aktivisti RKS izpred vežnih vrat istega dne med 17 in 19. uro.

Če nameravate oddati postelje, sporočite to pred akcijo občinski organizaciji RKS Ljubljana Center, Rimska cesta 17, tel. 21-907.

Lani smo v naši občini zbrali 15.000 kg blaga. Od tega smo 10.000 kg poslali občinama Ljutomer in Gornja Radgona, ker s svojo akcijo ne pokrijejo vseh potreb.

Prepričani smo, da bomo z vašo pomočjo tudi letos zbrali vsaj toliko blaga. V maju 1976

Pohod mladih KS Stare Ljubljane

Koncem aprila je osnovna organizacija ZSMS Stara Ljubljana organizirala pohod iz Ljubljane preko Orla do Urha.

Nanj so povabili vse osnovne organizacije ZSMS na področju Stare Ljubljane, občinsko pohodno enoto, Krajevno organizacijo ZRVS in ZB ter gojence iz kasarne »Boris Kidrič« v Šentvidu. Računali so, da se bo pohoda udeležilo okrog 300 ljudi. Račun pa jim je zmešalo slabo vreme.

Dogovorjeni pa so bili tudi z borci, ki so sodelovali v zaključnih bojih okrog Orla in Urha, da bi mladim razložili potek teh akcij. Zal pa jih zaradi slabega vremena ni bilo.

Kljub dežju je na pot odšlo približno 60 ljudi. Odšli so izpred krajevske skupnosti Stara Ljubljana z zastavo na čelu kolone, iz oken KS jih je spremljala partizanska pesem z gramofona.

Natanko ob 12. uri so prispeli na Urh. Tu so s položajno venca spomeniku padlim, s kratkim govorom in počastitvijo padlim na Urhu zaključili pohod.

Po končani slovesnosti so se mladinci Stare Ljubljane dogovorili z gojenci kasarne »Boris Kidrič«, da bodo v bodoče navezali še tesnejše stike. Domenili so se tudi za konkretno skupno akcijo, to je eno ali dvodnevna delovna akcija.

Vsi prisotni so sklenili, da naj bi pohod postal tradicionalen z željo, da bi se ga v prihodnje leto udeležilo kljub morebitnim slabim vremenskim pogojem večje število ljudi.

Igor Krevl

pravne novitete

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih

Vrsta pomembnih novosti

Republiški izvršni svet je predložil Skupščini SR Slovenije v obravnavo predlog zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Tako imenovana rodbinska zakonodaja je do amandmajev iz let 1971 sodila pretežno v zvezno pristojnost in je bila urejena z zveznimi zakoni, ki se zaenkrat še vedno uporabljajo v naši republiki kot republiški zakoni. To so temeljni zakon o zakonski zvezi, temeljni zakon o razmerju med starši in otroki, temeljni zakon o posvojitvi in temeljni zakon o skrbništvu. Delno pa je bilo to področje urejeno tudi z republiškimi zakoni in sicer z zakonom o premoženjskih razmerjih med zakonci in zakonom o rejništvu. Pri izdelavi novega republiškega zakona je obveljalo stališče, da je treba vse omenjene zadeve urediti z enim samim zakonom, ker je na ta način področje rodinskih razmerij bolj pregledno in občanom dostopnejše.

Zakonska zveza

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ureja predvsem vprašanja v zvezi z zakonsko zvezo, razmerja med starši in otroki, posvojitve, rejništvo ter varstvo mladoletnih otrok in drugih oseb, ki niso sposobne skrbeti same zase in za svoje pravice in koristi. V uvodnih določbah vsebuje temeljna načela, na katerih naj temeljijo razmerja med zakonci in razmerja v družini. Po zakonu je družina življenjska skupnost staršev in otrok, ki uživa posebno družbeno varstvo zaradi koristi otroka. Zato je tudi družbeni pomen zakonske zveze predvsem v zasnovanju otroka s strani zakoncev. Zakonska zveza je tista življenjska skupnost moža in žene, ki je ustanovljena in urejena na podlagi zakona. Starši (oče in mati) imajo do otroka roditeljsko pravico, katere vsebino predstavlja vsestranska skrb za otroka. Pri tem ni več nobene razlike med zakonskimi in nezakonskimi otroci. Do enih in do drugih imajo starši (pa tudi sorodniki) enake pravice in dolžnosti.

Stvari, ki zadevajo varstvo in pomoč družbe družini, ki jih je po dosedanjim ureditvi opravljal občinski upravni organ, pristojen za socialno varstvo, bo po novem zakonu opravljal občinska skupnost socialnega varstva.

Izredno pomembna je novost v predlogu zakona, po katerem je dalj časa trajajoča življenjska skupnost med možem in ženo, ki nista sklenila zakonske zveze praviloma glede pravnih posledic (premoženjskih, preživinskih in drugih) izenačena s sklenjeno zakonsko zvezo. To načelo pa ne velja v primeru, ko se zakonska zveza med možem in ženo ne bi mogla skleniti (če je npr. eden od njiju že poročen ali sta si v bližnjem sorodstvu in podobno).

Tudi sama zakonska zveza je v novem zakonu doživela precej sprememb. Ureditev zakonske zveze je namreč zgrajena na načelu, da je družba zainteresirana predvsem za družino, katere del je zakonska zveza, ne pa toliko za zakonsko zvezo kot tak. Ker pa je skladna zakonska zveza eden temeljev družine, omogoča družbe-

na skupnost bodočim zakoncem z izobraževanjem, z zdravstveno vzgojo, s pomočjo strokovnih služb in z zakonskimi posvetovalnicami, da se vsestransko pripravijo na skladno skupno življenje. Zakon celo postavlja kot obveznost, da osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, obiščeta zakonsko posvetovalnico.

V primerih, ko je treba posebno dovoljenje za sklenitev zakonske zveze (sklenitev zakonske zveze med bližnjimi sorodniki, mladoletniki in drugo), predstavlja novost določba, po kateri sklenitve zakonske zveze v takih primerih ne dovoljuje več občinsko sodišče, temveč občinska skupnost socialnega skrbstva, ki je bolj strokovno usposobljena za tako odločitev.

Sporazumna zveza

Pomembna novost v predlogu je, da zakona lahko sporazumno prekineta zakonsko razmerje. Dolej je namreč bilo mogoče le vložiti, stanovanja in podobno). V ta namen bosta morala zakonca predložiti sodišču pismen in sodno overjen sporazum o delit-

vi skupnega premoženja ter o tem, kateri od zakoncev bo imetnik stanovanjske pravice. Preden bo sodišče razvezalo zakonsko zvezo, bo moralo dobiti tudi mnenje občinske skupnosti socialnega varstva o tem, ali je s sporazumom zakoncev primerno poskrbljeno za varstvo, vzgojo in preživljanje otroka. Na ta način je manj možnosti, da bi pozneje prihajalo do sporov med nekdanjima zakoncema in bodo tudi bolj varovane koristi otroka, ki bi jih lahko taki spori močno prizadeli.

Enake dolžnosti in pravice

Drugače kot doslej je urejena razveza zakonske zveze v primeru, ko med zakoncema ne pride do sporazuma. Vsak zakonec lahko zahteva s tožbo na sodišču razvezo zakonske zveze, če je zakonska zveza postala nevzdržna. Predlog pa opušča ugotavljanje krivde v razveznem postopku, kar je bilo do sedaj za sodišče obvezno. Pokazalo se je namreč, da ugotavljanje krivde lahko negativno vpliva na kasnejše življenje razvezanih zakoncev in na njihova razmerja do otroka, obenem pa tako ugotavljanje tudi ni pomembno za družbo. Obenem pa je zaostren postopek za spravo zakoncev, ki je bil obvezen že doslej, vendar se je v praksi pokazal kot neučinkovit. Če na naroku za spravi poskus ni bil uspešen, je sodišče lahko po presoji zadeve odklonilo razvezo. Po novem pa bo zadostoval samo sporazum obeh zakoncev, vendar pod pogojem, da sta zakonca sporazumno uredila tudi vsa ostala medsebojna razmerja (varstvo, vzgojo in preživljanje otroka, eventualno preživljanje nepreskrbljenega zakonca, vprašanje premoženja, stanovanja in podobno). V ta namen bosta morala zakonca predložiti sodišču pismen in sodno overjen sporazum o delit-

nosti socialnega skrbstva. Sodišče določi tudi višino prispevka za preživljanje otroka in pošlje odločbo pristojni občinski skupnosti socialnega skrbstva. Ta vsako leto uskladi višino preživnine z rasto življenjskih stroškov in izda o tem novo odločbo. Če je eden od nekdanjih zakoncev nepreskrbljen, sodišče odloči, da mu mora drugi zakonec plačevati določeno preživnino, pri čemer lahko sodišče upošteva vzroke, zaradi katerih je prišlo do razveze zakonske zveze (npr. krivda nepreskrbljenega zakonca). Preživnina se lahko prizna tudi za določen čas, da se razvezani zakonci živijo v novi položaj in da si uredi razmere (stanovanje, zaposlitev in podobno).

Določanje očetovstva

Glede razmerij med starši in otroki je navedena novost predloga v tem, da izenačuje pravni položaj otrok, rojenih v zakonski zvezi z otroci, ki so rojeni izven zakonske zveze. Do enih in do drugih imajo starši enake pravice in dolžnosti, pa tudi otroci imajo enake dolžnosti in pravice do staršev. S položajem otrok so izenačeni tudi posvojenči.

Izpodbijanje in ugotavljanje očetovstva in materinstva sta v glavnem enako urejena kot v veljavnem zakonu, le nekateri roki v zvezi s tem so spremenjeni. O rojstvu otroka, ki je bil rojen izven zakonske zveze, mora mati dar obvestiti občinsko skupnost socialnega skrbstva. Če mati pove ime otrokovega očeta, ga občinska skupnost socialnega skrbstva pozove, da izjavi ali je otrokov oče. Novost predstavlja tudi določba, da mož ne more izpodbiti očetovstva otroka, ki je bil spočet z umetno osemenitvijo žene. Očetovstvo lahko izpodbi le v primeru, če se ni strinjal z umetno osemenitvijo. V skladu

z načelom enakosti med zakonskimi in nezakonskimi otroci je tudi določba, da ima tisti, ki misli, da je oče otroka, pravico izpodbiti očetovstvo moža otrokove matere, kar je bilo doslej mogoče le glede nezakonskih otrok.

V predlogu je posebej poudarjeno, da ima tisti od staršev, ki ne živi skupaj z otrokom, pravico do osebnih stikov z njim. To pravico mu lahko odvzame le občinska skupnost socialnega skrbstva, oziroma sodišče v primeru razveze. Zakon dalje določa, da v primeru, ko roditelja ne živita skupaj, izvršuje roditeljsko pravico tisti od roditeljev, pri katerem živi otrok. O odločitvah, ki lahko bistveno vplivajo na otrokov bodoči razvoj (šolanje in podobno) pa sodeloča tudi drugi roditelj, če izpolnjuje svoje dolžnosti do otroka, npr. prispeva k njegovemu vzdrževanju. Če se roditelja ne moreta sporazumeti, odloči občinska skupnost socialnega skrbstva.

Zastopanje mladoletnikov

Mladoletnike zastopajo starši. Mladoletnik, ki je dopolnil 15 let — doslej je bila ta meja 14 let — pa lahko samostojno sklepa manj pomembne pravne posle in razpolaga s svojim osebnim dohodkom, če je zaposlen. Otrokov očetovstvo upravlja v njegovo korist otrokovi starši do njegove mladoletnosti. Popolno poslovno sposobnost pridobi poleg mladoletnika, ki je sklenil zakonsko zvezo, tudi mladoletnik, ki je postal roditelj, če so za to dani pomembni razlogi, o čemer odloča sodišče na predlog občinske skupnosti socialnega skrbstva.

Roditeljska pravica se lahko podaljša staršem po novem tudi v primeru, da so podali predlog za podaljšanje prepozno in je otrok že polnoleten. Roditeljska pravica se poleg ostalih primerov lahko odvzame tudi v primeru, da je

roditelj očitno pokazal, da ne bo skrbel za otroka ali hudo zanemarja roditeljske dolžnosti. Roditeljsko pravico odvzame sodišče. Če so starši zanemarili otrokovo vzgojo ali je to iz drugih pomembnih razlogov otrokom v korist, pa lahko občinska skupnost socialnega varstva — ne da bi bila staršem odvzeta roditeljska pravica — odvzame otroka staršem in ga da v vzgojo in varstvo drugih oseb ali zavodu. Dolžnost preživljanja je doslej veljala za vse zakonske sorodnike v ravnih črti navzgor in navzdol ter za brate in sestre glede preživljanja mladoletnih bratov in sester. Po predlogu pa je ta dolžnost omejena le na starše in otroke ter na očima, mačeho in pastorko.

Posvojitve

Zakon predvideva pomembne novosti v zvezi s posvojitvijo. Po dosedanjim ureditvi je bila možna le nepopolna posvojitve, ki se je lahko tudi razvezala in pri kateri je bil otrok pravno še vedno povezan s svojimi roditelji. Predlog pa predvideva popolno posvojitve, pri kateri se pretrga otrokova zveza z roditelji in se otrok popolnoma vključi v družino posvojitelja. Dotlej je lahko le eden od zakoncev posvojil otroka, drugi pa je k temu dal svojo privolitve. Po novem bosta lahko otroka posvojila le oba zakonca, razen če eden od njiju posvoji otroka svojega zakonca. Izjemoma je lahko posvojitelj tudi tuž državljan, če občinska skupnost socialnega skrbstva za otroka, ki naj bi bil posvojen, ni mogla najti posvojitelja doma. V takem primeru mora dati soglasje k posvojitvi republiški upravni organ, ki je pristojen za zadeve socialnega skrbstva. V posvojitve se sme dati samo otrok, čigar starši so nezna ali že leto dni neznanega prebivališča ali če so pred pristojnim

organom privolili, da dajo otroka v posvojitve. Posvojitve se sme izvesti šele po preteku enega leta od izpolnitve naštetih pogojev. Posvojiti je seveda poleg omejenih primerov moč tudi otroka, ki ni mla več živih staršev. Ker gre za popolno posvojitve, nastanejo med posvojenecem in njegovimi potomci ter posvojiteljem in njegovimi sorodniki praviloma enaka razmerja kot med sorodniki. Obenem pa pri posvojitvi prenehajo pravice in dolžnosti posvojenca do njegovih staršev in drugih sorodnikov ter pravice in dolžnosti staršev in sorodnikov do njega. Posvojitve se drugače kot po prejšnji ureditvi ne more razvezati. Popolnost posvojitve se kaže tudi v tem, da se pri posvojitvi v rojstno matično knjigo vpíšejo posvojitelji kot posvojencevi starši.

Postopek za posvojitve je prav tako drugačen kot v dosedanjem zakonu. Posvojitve se več ne sklepa s pogodbo, temveč nastane na podlagi odločbe o posvojitvi, ki jo izda občinska skupnost socialnega skrbstva. Skupnost socialnega skrbstva začne postopek na predlog bodočega posvojitelja ali pa po uradni dolžnosti. Da se ugotovi ali se bosta posvojilec in posvojitelj lahko razumela in ali bo posvojitelj koristen za posvojenca, lahko občinska skupnost socialnega skrbstva odloči, da bodoči posvojenec preživi določen čas pred posvojitvijo v družini posvojitelja. Čeprav razveza posvojitve ni več dopustna, je možno uveljavljati neveljavnost posvojitve v določenih primerih, npr. če posvojenec ni bil mladoleten, če ga je posvojila oseba, ki po zakonu ne more biti posvojitelj in podobno.

Rejništvo

Na področju rejništva predlog ni prinesel toliko sprememb kot drugje. Nova je predvsem vloga občinske skupnosti socialnega

skrbstva. Zakon sicer obravnava rejništvo, ki nastane na podlagi odločbe občinske skupnosti socialnega skrbstva in tudi rejništvo otrok, ki jih oddajo v reje sami starši. V predlogu je urejeno rejništvo v vidika odnosov med rejniško družino in rejencem in so določene naloge ter obveznosti skupnosti socialnega skrbstva. Da bi bilo zagotovljeno nadzorstvo družbe nad rejenci, ki so jih oddali v rejništvo sami starši, je zakon določil, da je občinska skupnost socialnega skrbstva, ki ugotovi na svojem območju primer takega rejništva, pa ni za ta primer pristojna, dolžna o tem obvestiti pristojno občinsko skupnost socialnega skrbstva, pa je tudi dolžna, da ukrene vse potrebno, če ugotovi, da rejništvo, v katerega so starši sami oddali otroka, za tega ni primerno in koristno.

Skrbnništvo

Tudi ureditev skrbništva se po novem zakonu ne razlikuje bistveno od dosedanje. Skrbništvo je posebna oblika družbenega varstva mladoletnih otrok, ki nimajo staršev ali za katere starši ne skrbijo ter odraslih oseb, ki niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi. Občinska skupnost socialnega varstva je dolžna, da taki osebi določi skrbnika in nadzoruje njegovo delo. Skrbnik je dolžan vestno skrbeti za osebo, pravice in koristi varovanca in skrbno upravljati njegovo premoženje. Pomembnejše odločitve za svojega varovanca pa lahko sprejema samo z odobritvijo skupnosti socialnega skrbstva. Pomembnejša novost predloga je v tem, da lahko vlogo skrbnika prevzame tudi družbena pravna oseba npr. organizacija združenega dela, krajevna skupnost in podobno, ki v ta namen imenuje določeno osebo, odgovorno za izvajanje skrbništva.